

W dwa lata po III rozbiórce Polski i w rok po utworzeniu Legionu Polskiego we Włoszech urodził się nasz największy poeta narodowy – **Adam Mickiewicz**. Zgodnie z rodzinną legendą przyszedł na świat w Wigilię Bożego Narodzenia 1798 roku w Zaosiu koło Nowogródku lub w karczmie między Zaosiem a Nowogrodkiem, a akuszerka odbierająca poród przecięła pępowinę na książce, by w ten sposób „przeznaczyć go na rozumnego”. Po ojcu, adwokacie, odziedziczył zainteresowanie prawem, po matce zaś religijność.

Ukończywszy szóstą klasę dominikańskiej szkoły powiatowej (z powodu złego stanu zdrowia i zaległości powtarzał dwie klasy), rozpoczął naukę na Uniwersytecie Wileńskim. Wykładali tam wówczas wybitni profesorowie Jan i Jędrzej Śniadeccy oraz uwielbiany przez młodzież historyk Joachim Lelewel. Studenci wileńscy skupiali się w związkach i stowarzyszeniach. Często były one tajne z obawy przed prześladowaniami ze strony władz carskich. Tak też było z Towarzystwem Filomatów, czyli miłośników wiedzy, założonym 13 X 1817 roku przez grono przyjaciół: Tomasza Zana, Józefa Jeżowskiego, Franciszka Malewskiego, Onufrego Pietraszkiewicza i Adama Mickiewicza. Odtąd razem studiowali dzieła patronów romantyzmu: Woltera, Fryderyka Schillera, Johanna Wolfganga Goethego i George’a Byrona. Oświeceniowemu pogładowi, że świat można poznać za pomocą rozumu, przeciwstawiali przekonanie o potędze uczucia, intuicji i wiary prostego ludu. Wyznawali ideały rewolucji francuskiej: wolność, równość, braterstwo. W 1820 roku, podczas studenckich wakacji w Tuhanowiczach, poeta poznał swą wielką miłość – Maryłę Wereszczakównę. Ich romans nie zakończył się jednak małżeństwem. Swoje uczucia do ukochanej poeta wyraził w IV części *Dziadów*. Choć wieszcz miał powodzenie u kobiet, szczęścia w miłości nigdy nie zaznał.

Po ukończeniu studiów zmuszony był wyjechać do Kowna i przyjąć posadę nauczyciela. Dużo wówczas pisał – w Kownie powstały nie tylko wspomniane już *Dziady*, ale i wydane pod koniec maja 1822 roku *Ballady i romanse*. (Datę tę uznaje się za rozpoczęcie epoki romantyzmu w Polsce). W wydanym rok później drugim tomie *Poezji* znalazły się II część *Dziadów* i powieść historyczna *Grażyna* (imię to poeta sam wymyślił).

W 1823 roku rewolucjoniści rosyjscy i polscy rozpoczęli przygotowania do spisku przeciw caratowi. Władze, próbując zapobiec powstaniu, prześladowały organizacje niepodległościowe. Aresztowania nie uniknęli także członkowie Towarzystwa Filomatów. Adam Mickiewicz spędził w więzieniu ponad pięć miesięcy, został zwolniony w kwietniu 1824 roku dzięki osobistemu poręczeniu Lelewela i wysłany do Petersburga i Odessy. Będąc w Moskwie, odwiedził dom znakomitej pianistki, Marii Szymanowskiej. (Jej córka została po latach żoną Mickiewicza). Zauroczony przyrodą i kulturą Wschodu napisał, a następnie wydał *Sonety i Konrada Wallenroda*. W roku 1829 rozpoczął wędrówkę po Europie: był w Niemczech, we Włoszech i w Szwajcarii. W połowie grudnia 1830 roku dotarła do niego wieść o powstaniu listopadowym. Jednak do kraju zdecydował się przybyć dopiero w połowie następnego roku. Był tu więc podczas kapitulacji Warszawy, spotkał się z bratem i napisał pierwszą wersję *Reduty Orzona*. W 1832 roku już w gronie emigrantów politycznych przyjechał do Drezna. Tu powstała III część *Dziadów*. Latem udał się do Paryża i aktywnie włączył w życie uchodźców politycznych. Pracował też nad *Księgami narodu i pielgrzymstwa polskiego* oraz nad *Panem Tadeuszem*. Wkrótce poślubił Celinę Szymanowską. Choroba psychiczna żony i kłopoty finansowe przysporzyły poecie wielu żmartwień. Próbując zdobyć środki na utrzymanie rodziny, przyjął

posadę wykładowcy literatury łacińskiej w Lozannie, a następnie literatury słowiańskiej w Collège de France.

Przełomowym momentem w życiu Mickiewicza było spotkanie z litewskim szlachcicem Andrzejem Towiańskim w połowie 1841 roku. Towiański uważał się za proroka i założył sektę „Koło Sprawy Bożej”. Ponieważ jego poglądy były sprzeczne z doktryną Kościoła i z oficjalną polityką państwa, zwalczał go Kościół, francuska policja i pisma emigracyjne. Kiedy wewnątrz Koła zaczęły się spory i intrygi, Mickiewicz zdecydował się opuścić sektę. Czynnie zaangażował się wówczas w wydarzenia Wiosny Ludów. Za głoszenie swych mistycznych i nielegalnych poglądów stracił posadę w Collège de France. W czasie przewrotu politycznego, gdy we Francji władzę objęła burżuazja, redagował „Trybunę Ludów”. Trzy lata później, a więc po zamachu stanu i objęciu rządów przez Napoleona III, podjął pracę w Bibliotece Arsenalu. Postanowił też wyjechać do Turcji, by w czasie trwającego tam konfliktu rosyjsko-tureckiego załagodzić niesnaski między Polakami w Stambule. Z podróży jednak już nie wrócił. Zmarł 26 listopada 1855 roku na cholera. Pochowany został na cmentarzu w Montmorency. Jego zwłoki sprowadzono do kraju w 1890 roku i złożono w krypcie królewskiej na Wawelu.